

Tutti Cadaveri!

Wie begin augustus in België was heeft zeker in de krant, op tv of radio de vijftigste 'verjaardag' van de mijnramp van Marcinelle gevolgd. De media-aandacht voor dit evenement, ook in Vlaanderen, is niet onterecht. Op 8 augustus 1956 kende België de grootste mijnramp in zijn geschiedenis. Een verkeerd maneuver zette de mijn van Bois du Cazier te Marcinelle bij Charleroi in vuur en vlam; 262 mijnwerkers lieten het leven, onder wie 136 Italianen en 95 Belgen.

Op nationaal vlak onthulde de ramp de diepe crisis waarin het mijnwezen verkeerde. Vooral de Waalse steenkoolmijnen bleken gevaarlijk, gevaarlijker dan de Limburgse, door de moeilijk ontginbare steenkoollagen en de aanwezigheid van mijngas, maar zeker ook door de verouderde infrastructuur. In de naoorlogse economische politiek primeerde het rendement, niet de investeringen in nieuwe installaties en dus ook niet de veiligheid. De ramp leidde wel tot betere veiligheidsvoorschriften. Volgens Jean Puissant en Guénal Vande Vijver versnelde ze ook de integratie van de Italianen en had ze een herwaardering van het verachte beroep van mijnwerker tot gevolg.⁽¹⁾ Op internationaal vlak maakte de ramp een einde aan het Belgisch-Italiaans protocol van 1946 waarbij in ruil voor mankracht (dure) steenkool aan Italië werd geleverd. België moest elders mijnwerkers rekruteren, eerst in Spanje en Griekenland, en later, vanaf 1964, in Turkije en Noord-Afrika. Marcinelle was bovendien de eerste ramp die live gevolgd werd in de media en is daardoor ook sterk in het collectieve geheugen blijven hangen.

Het is niet de bedoeling de geschiedenis van de ramp nog eens te herkauwen; we gaan in dit nummer in op een aantal minder gekende aspecten van de ramp. Zo is het opvallend dat er in de historische bijdragen over Marcinelle nauwelijks aandacht was voor het proces en de eventuele straffen die werden uitgesproken. Het boek *Tutti Cadaveri* van M.-L. De Roeck, Paul Lootens en Julie Urbain dat in mei 2006 verscheen, vult die leemte in het onderzoek in. We vroegen Julie Urbain, historica aan de ULB, een synthese te brengen van het verloop van het proces, de aanklacht(en) en de verschillende

Slachtoffers van de ramp te Marcinelle (Uit: Marcinelle, verkocht ten bate van de slachtoffers van Bois-du-Cazier, 1956)

actoren. De andere bijdrage over Marcinelle belicht de migratie van Spaanse mijnwerkers. Raf Custers ontcracht daarin de stelling dat de Spaanse migratie een gevolg was van Marcinelle; de onderhandelingen waren namelijk al een tijd ervoor aan de gang. En dan is er het verhaal van het persoonlijk leed, van de talloze doden en hun weduwen. Maar ook van de overlevenden, de zes mijnwerkers die urenleng vastzaten en op de valreep gered werden. Van een van hen, de Vlaming François Louis, brengen we zijn getuigenis. Enkele weken na het ongeval daalde hij alweer in de mijn af. Zijn zoon Wilfried vertelt dat zijn vader na die 8e augustus nooit meer de oude werd. De aanhef van het doodsprentje van Karel Wuyts, een andere Vlaming die de ramp overleefde en pas in 1993 overleed is sprekend: "*Dank u Heer ... het is voor mij voorbij ... de hel van Marcinelle ...*"

Naar aanleiding van de herdenking zijn talrijke publicaties verschenen, zeer uiteenlopend qua opzet. Een aantal wordt in dit nummer voorgesteld: een bundel met gedichten in het Nederlands, Frans en Italiaans, een toneelbewerking van de ramp - het stuk werd dit jaar in mei opgevoerd door scholieren in Bois du Cazier - en het reeds genoemde *Tutti Cadaveri*, waaraan een vakbondsmilitant, een leraar en een ULB-historica meewerkten.

Voor wie verzadigd is: er is ook een bijdrage van Sophie Bollen over het erfgoed - en dan vooral het archief - van etnisch-culturele minderheden, een resem artikels over nieuw verwerkte archieven, een bijdrage over fotograaf Walter De Mulder naar aanleiding van de foto-tentoonstelling in het Amsabmuseum van 23 oktober tot 20 december, waarop u van harte bent uitgenodigd. En laat me u hierbij ook al verwelkomen op de tentoonstelling over Edward Anseele, van 18 november tot 29 december in de Gentse Bank van de Arbeid.

Tot dan!

Paule Verbruggen

(1) J. PUISSANT & G. VANDE VIJVER, La catastrophe de Marcinelle entre mémoire et histoire. In: *De Rome à Marcinelle: Santé-Sécurité: hier, aujourd'hui et plus encore, demain!* Textes rassemblés par I. Rodomonti et P. Tilly, Bruxelles: Lecri, 2006, p. 117-126.